

Zakład Karny we Wronkach - opis jednostki

Powstanie wronieckiego więzienia

Więzienie we Wronkach wybudowane zostało przez władze pruskie u schyłku XIX wieku jako Centralne Więzienie dla Księstwa Poznańskiego. Władze miejskie Wroniek odstąpiły władzom sądowym na cel budowy 18 hektarów ziemi, znajdującej się w pobliżu linii kolejowej Poznań - Stargard Szczeciński i rzeki Warty.

Budowa została zakończona w 1894 roku. Było to wówczas jedno z najnowocześniejszych więzień - obiekt urządzono według amerykańskiego systemu celkowego i zaliczono do kategorii więzień centralnych. Charakterystyczna architektura obiektu pozostawała w ścisłym związku z warunkami izolacji określonymi przez system celkowy. Wronieckie więzienie składało się z trzech czterokondygnacyjnych pawilonów zabudowanych na planie krzyża. Poza pomieszczeniami więziennymi mieszczącymi około 800 skazanych, wybudowano kompleks budynków dla straży więziennej. Więzienie we Wronkach systematycznie rozbudowywano - w kolejnych latach wybudowano szpital, dwa budynki gospodarcze, dom dla dyrektora więzienia i dla duchownego katolickiego.

W niepodległej Rzeczypospolitej

27 grudnia 1918 r. wybuchła Powstanie Wielkopolskie, zwycięski zryw niepodległościowy, który przyczynił się do odrodzenia państwa polskiego po 123 latach zaborów. 30 grudnia 1918 r. więzienie we Wronkach zostało wyzwolone przez oddziały powstańcze. Wkrótce wznowiona została podstawowa działalność jednostki. Od tego czasu Zakład Karny we Wronkach jest ważnym elementem polskiego więziennictwa, stanowiąc zasadniczo miejsce wykonywania kary pozbawienia wolności wobec osób skazanych za przestępstwa natury kryminalnej.

II Wojna Światowa

W okresie II Wojny Światowej obiekt więzienny we Wronkach włączony został w system więzień sądowych III Rzeszy. Obiekt przeznaczony był dla mężczyzn i kobiet skazanych na karę więzienia. Przez cały okres okupacji przez wronieckie więzienie przeszło ponad 28 000 więźniów. Liczba ta nie obejmuje jeńców, zakładników i innych osób osadzonych we Wronkach w pierwszych tygodniach okupacji. W więzieniu przetrzymywano ludność polską na wielomiesięcznych kwarantannach przed wysłaniem do innych więzień lub obozów koncentracyjnych, głównie Oświęcimia i Mauthausen a także do zakładów przemysłowych wykorzystujących niewolniczą pracę. Więzienie było stale przeludnione. Najwyższy stan więźniów - 4458 odnotowano 1 listopada 1942 roku. Na wronieckim cmentarzu w tym okresie pochowano 804 Polaków. Hitlerowcy przeprowadzili także około dwóch tysięcy egzekucji w lasach położonych na drodze do pobliskiego Obrzycka.

Lata 1945 - 1989

Pierwsi więźniowie narodowości polskiej, skazani za przestępstwa pospolite, trafiali do więzienia we Wronkach już od połowy lutego 1945 roku. Natomiast w marcu przybył pierwszy transport żołnierzy Armii Krajowej skazanych w procesach politycznych. Były to głównie kobiety skazane w Chełmnie i Lublinie. Centralne Więzienie we Wronkach zamieniło się na więzienie polityczne Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. Osadzano

tutaj osoby niewygodne lub wrogo nastawione do nowego ustroju. Ostatni oficjalny transport więźniów politycznych przybył do Wronek 26 marca 1956 roku z Olsztyna. W latach 1945 - 1956 przez więzienie we Wronkach przeszło co najmniej 15 500 więźniów, przy czym zdecydowana większość była skazana na kary długoterminowe.

Wieżenie we Wronkach utraciło w zasadzie swój polityczny charakter jesienią 1956 roku. Wtedy zostało ono przekwalifikowane na więzienie dla więźniów pospolitych, przede wszystkim recydywistów, jednakże nadal wykorzystywano je jako miejsce odosobnienia niektórych więźniów politycznych. W roku 1981, w trakcie stanu wojennego, zakład stał się miejscem internowania działaczy NSZZ Solidarność z terenu ówczesnego województwa pińskiego.

Współczesność Zakładu Karnego we Wronkach

Zakład Karny we Wronkach przeznaczony jest obecnie dla mężczyzn, recydywistów penitencjarnych, jako zakład typu zamkniętego oraz półotwartego. Karę pozbawienia wolności odbywają tutaj także osadzeni skierowani do oddziałów terapeutycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub z niepełnosprawnością intelektualną, jak też skazani uzależnieni od środków odurzających i alkoholu. Pojemność jednostki wynosi 1486 miejsc. W strukturze Zakładu Karnego we Wronkach znajduje się również Oddział Zewnętrzny w Szamotułach, który do 2018 r. stanowił samodzielną jednostkę - Areszt Śledczy. Ustalona pojemność Oddziału Zewnętrznego to 202 miejsca.

Zakład Karny we Wronkach to nowoczesna jednostka penitencjarna, funkcjonująca w historycznych, zabytkowych murach, dostosowana do zmieniającej się rzeczywistości i reagująca na pojawiające się nowe wyzwania i zagrożenia. Stałe inwestowanie w zasoby kadrowe i infrastrukturę przekłada się na podnoszenie jakości pracy zakładu. Dzięki systemowym oddziaływaniom skazani mają szansę na właściwe przygotowanie do życia na wolności, zgodnie z obowiązującymi standardami prawnymi i oczekiwaniami społecznymi.